

Гуманізм як панацэя ад бед

У юбілейных успамінах пра паэта Пятра Сямінскага (1963—2021) неабходна пазбегнуць банальнасцей. Задача няпростая, але я паспрабую. Трэба пастарацца абхітрыць лёс, каб застацца аб'ектыўным, абысці прынцып «або добра, або ніяк», не пусціцца ў татальную кампліментарнасць, не ліслівіць, не слаvasловіць. І галоўнае — не падманваць сябе (напрыклад, кажучы пра паэта ў форме цяперашняга часу). Як і ён стараўся быць шчырым з намі і з сабой.

Я зусім не збіраюся шукаць у радках гэтага аўтара фармальную дасканаласць, тым больш што і гэта задача не з лёгкіх. Пабудаваны Пятром Сямінскім літаратурны свет нагадвае ідэалістычны паноптыкум — дзе добра заўсёды перамагае зло, дзе шчасце дасягаецца толькі сумленнай працай, дзе сяброўства і каханне шчырыя, сапраўдныя, а не віртуальныя. У такой лубачнай прастаце — яго самабытнасць. З дапамогай гэтага ўмоўна-фантастычнага свету можна эфектыўна выходзіць так званана новага чалавека, працавітага, прыстойнага, свядомага нашчадка-земляка. І, як бы цяжка ні было, паэт, педагог па прызнанні гэта рабіў. А калі асабліва абстралялася адчуванне непадабенства свету фантазіі з суровымі рэальнымі рэчаіснасцямі, у слова Пятра Яраслававіча з'яўляліся трагічныя інтанацыі:

*Я плакаў на руінах першай мары,
Прымаў ад злога лёсу ў твар удары.
Над Кронанам Гародні самацвет
Я лаічыў і як сын, і як паэт.*

Для мяне заўсёды надзвычай важныя асабістыя якасці маіх калег, магчымаць разлічваць на падстаўленае ў патрэбны момант плячо. І ў гэтым сэнсе Пятра Сямінскага смела можна ставіць у прыклад. Калі трэба было напісаць лірычнае прысвячэнне, паэтычнае віншаванне, адгукнуцца мастацкім словам на юбілей прадпрыемства-спонсара або на іншую значную нагоду, Пётр ніколі не адмаўляў. У адрозненне ад іншых калег, якія не маглі, не хацелі пераступіць праз уласны прынцып «па замове не пішу».

Азіраючыся назад, можна сказаць, што асноўныя тэмы творчасці і базавыя жыццёвыя каштоўнасці Пятра Сямінскага супадаюць. Гуманізм у слове і па жыцці — як панацэя ад усіх бед, маленькіх і вялікіх. Усім сэрцам любіць жыццё і людзей, любіць сваю родную зямлю, яе мінулае і сучаснасць — завет, без вернасці якому ў нас не атрымаецца крочыць далей, лейтматывам гучыць у радках паэта:

*Мы ў каханні табе прынародна
Прызнаемся з наплывам надзей,
Таямнічы, чароўны наш Гродна,
Горад-мара і горад-музей.*

Або яшчэ:

*Птушак далеч прымае
І чужыя гаі.
Я ж — часцінка жывая
Гэтай шчырай зямлі.*

Пётр Сямінскі нарадзіўся ў вёсцы Каўбасіно, літаральна побач з горадам. Сёння тут красуюцца кварталы са шматпавярховых дамоў і ходзяць тралейбусы. Жыццё няспынна рухаецца наперад. Паэт заўсёды радаваўся прагрэсу; яго фантазіі часам па-дзіцячы наіўныя, часам гратэскавыя, невыпадкова напоўнены глабальна-касмічнымі матывамі. Творчая філасофія Пятра Сямінскага падвяргае скрупулёзнаму даследаванню, выпрабаванню на жыццёвы патэнцыял лёс усяго чалавечтва:

*Непрызнанасць — не д'яблава кара,
А надзеі лядзяхі сярод зім.
Непатрэбна нам многа Ікараў:
І адзін стаў вядомы не ўсім.*

«Адным з цэнтральных матываў паэзіі з'яўляецца тэма кахання», — можна было б напісаць, калі б гутарка ішла не пра Пятра Сямінскага. Ніякіх штампаў! Пра каханне гэты фізік мог напісаць так, як не дадзена іншым лірыкам. Як бы падкрэсліваў, што кахаць жанчыну — шчасце і цуд, карпатлівая і адказная праца, гэта не толькі натуральна, але і надзвычай прывабна, змястоўна, паэтычна:

*Злы салавей абуджае рамансамі.
Ные душа быццам бы ад лязя.
Дай ты нам, лёс, пэндзаль з новымі шанцамі,
Выратуй нас, асалоды сляза...*

Магчыма, у вершах Пятра Сямінскага не было таго, што выклікае захапленне ў крытыкаў. Магчыма, працэс творчага пошуку быў не менш важны (а магчыма, і больш), чым яго вынік. Неабходна сказаць пра яго рашучую гатоўнасць пашыраць гарызонты мастацтва. Варта згадаць яго захапленне мадэрнізмам, рознымі эксперыментальнымі з'явамі — гульнёй з гукамі, з формамі паэтычнага тэксту, таўтаграфамі, графічнай паэзіяй і г. д. А яго экспромты-бурымэ заслугоўваюць

асобнага аповеду. Тут роўных нашаму Пятру на беларускай паэтычнай сцэне не будзе яшчэ доўга. Аўтар некалькіх зборнікаў пародый, ён не саромеўся высмеяць чужыя недахопы. Калі на публіцы паэтычныя пародыі прадстаўляліся ім у выглядзе яркіх драматычных мініячур, было зразумела, што перад намі творца не ў звыклым фармальным сэнсе, а сапраўднае адкрыццё; нашам больш, чым проста пісьменнік.

Так, гэта быў самы экспрэсіўны з усіх паэтаў Прынёмання, паэт-імпрывізатар, паэт-артыст. Адночы падчас свайго паэтычнага перформансу Пятро разбіў аб падлогу керамічны кубак. Аскепкі разляцеліся па ўсім памяшканні чытальнай залы. Прысутная тут старшыня нашай абласной пісьменніцкай арганізацыі Людміла Антонаўна Кебіч доўга не магла дараваць паэту такую выхадку. Потым, вядома ж, даравала. Таму што як дасведчаны, мудры кіраўнік разумела: яму — можна, гэты творца існуе ў мастацтве менавіта так, інакш не ўмее! Эпатаж, непрадказальнасць, эмацыянальнасць на грані фолу рабілі яго выступленні непаўторным тэатрам аднаго паэта. Такім жа выглядала яго жыццё — часам няўдзячным, незразумелым, часам нейкім казачна-незвычайным, але сапраўдным жыццём чалавека на сваім месцы, у сваёй нязменнай ролі. У такіх выпадках па-абывацельску скептычна кажуць: «Гэта ўсё лірыка». А з усяго гэтага на самай справе складаюцца творчы лёс Пятра Сямінскага, яго ўласны вобраз, яго ўнутраны свет. І гэтым тлумачыцца сяброўская мянушка: «Пятро — лірычнае нутро».

...У канцы мая з дня нараджэння гродзенскага паэта Пятра Сямінскага спаўняецца 60 гадоў. Яго адсутнасць на ўласным юбілеі таксама хочацца ўспрымаць дзіўным перформансам, загадкавым эксперымантам ці нейкай нечаканай выхадкай. Але ж дараваць яе немагчыма.

Дзмітрый РАДЗІВОНЧЫК
Фота Анатоля АПАНАСЕВІЧА